

Czy kraj może opuścić strefę euro lub zostać z niej usunięty?

Ostatni kryzys finansowo-gospodarczy i załamanie dyscypliny finansów publicznych, które ujawnił, stał się pretekstem do podjęcia dyskusji nt. formalno-prawnych możliwości dobrowolnego wyjścia lub wykluczenia kraju ze strefy euro. W szczególności dyskutowana jest możliwość wyjścia ze strefy euro jako remedium na nadzwyczajne trudności przeżywane przez niektóre państwa, które stwarzałyby możliwość zdewaluowania/zdeprecjonowania waluty (por. MIT: *Gdyby nie euro, Grecja mogłaby rozwiązać swoje problemy przez dewaluację*).

Należy zaznaczyć, że Traktaty, na których opiera się Unia Europejska nie zawierają zapisów bezpośrednio dotyczących możliwości usunięcia danego państwa ze *strefy euro* lub jej dobrowolnego opuszczenia. Traktat z Lizbony wprowadził jednak procedurę wystąpienia z *Unii Europejskiej*. Zgodnie z aktualnym stanem prawnym, nie jest zatem możliwe opuszczenie strefy euro bez jednoczesnego wystąpienia z Unii Europejskiej.

Procedura wystąpienia z UE (określona w artykule 50 TFUE) stanowi, że państwo członkowskie może podjąć taką decyzję, zgodnie ze swoimi wymogami konstytucyjnymi. Jeśli państwo członkowskie podejmie taką decyzję, notyfikuje swój zamiar Radzie Europejskiej, która następnie prowadzi negocjacje i zawiera z tym państwem umowę określającą warunki jego wystąpienia z UE. Państwo przestaje być członkiem UE od dnia wejścia w życie umowy o wystąpieniu lub, w przypadku jej braku, dwa lata po złożeniu w/w notyfikacji, chyba że Rada w porozumieniu z danym państwem członkowskim podejmie jednomyślnie decyzję o przedłużeniu tego okresu. Procedura ta nie jest jednak jednoznaczna w przypadku kraju, którego walutą jest euro. Dobrowolne wyjście ze strefy euro wymagałoby bowiem w szczególności: i) utworzenia nowej waluty albo „odtworzenia” starej waluty narodowej (która najprawdopodobniej uległaby natychmiastowej bardzo silnej deprecjacji – por. MIT: *Gdyby nie euro, Grecja mogłaby rozwiązać swoje problemy przez dewaluację*) albo przyjęcia innej niż euro waluty międzynarodowej; ii) zwrotu krajowemu bankowi centralnemu udziału w kapitale EBC oraz w rezerwach walutowych strefy euro; iii) transferu kompetencji w zakresie prowadzenia polityki pieniężnej z EBC do krajowego banku centralnego. Dlatego też nie jest jasne, czy możliwe jest wystąpienie z UE państwa członkowskiego, którego walutą jest euro bez zawarcia ww. umowy z Radą.

W zakresie wykluczenia kraju ze strefy euro wydaje się natomiast, że decyzja taka nie byłaby zgodna z intencją traktatów europejskich. Otóż wszystkie procedury przewidziane w traktatach, również te dotyczące koordynacji polityki gospodarczej, mają służyć zachęceniu krajów do przestrzegania wymogów traktatowych, a nie do karania za ich nieprzestrzeganie. Wykluczenie ze strefy euro byłoby natomiast jawną karą. W konsekwencji we wprowadzonej Traktatem z Lizbony procedurze wystąpienia z UE inicjatywę w tym zakresie pozostawiono wyłącznie zainteresowanemu państwu członkowskiemu.